

кандидат юридичних наук, доцент
кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА НА НАУКОВЕ ВІДКРИТТЯ

У статті вивчаються погляди науковців та нормативні джерела у сфері захисту права на наукове відкриття. Робиться висновок, що наразі є необхідною розробка та прийняття відповідного закону.

Ключові слова: наукове відкриття, науковець, науково-технічна експертиза, державна реєстрація.

В статье изучаются взгляды ученых и нормативные источники в сфере защиты права на научное открытие. Делается вывод о необходимости разработки и принятия соответствующего закона.

Ключевые слова: научное открытие, ученый, научно-техническая экспертиза, государственная регистрация

In this article the views of scientists analyzed and regulatory sources in the field of protection of the right to scientific discovery. The conclusion that is now necessary to develop and adopt a law.

Key words: scientific discovery, scientist, scientific and technical expertise, state registration.

Різноманітні аспекти права на наукове відкриття розглядалися такими вченими як О.А. Підопригора [1], Є. А. Булат [2], А.І. Кубах [3], О. Слободянюк [4]. Однак варто зазначити, що сучасний стан з охороною наукових відкриттів потребує комплексного аналізу нормативних джерел та наукової літератури з метою внесення пропозицій щодо вдосконалення регулювання вказаного правового інституту.

Виходячи з визначення наукового відкриття у ЦК України (ст. 457) [5] можна обозначити та проаналізувати критерії його охороноздатності. Об'єктами наукового відкриття є закономірність, властивість або явище матеріального світу.

Закономірність матеріального світу — це об'єктивно існуючий зв'язок між явищами або властивостями матеріального світу, встановлення якого вносить докорінні зміни у рівень його

пізнання. В природі закономірність існувала, існує і буде існувати завжди, але об'єктом відкриття стає лише тоді, коли про існування цієї закономірності людина дізналася, встановила чи виявила її будь-яким чином. Закономірний зв'язок не проста констатація зв'язку яких-небудь явищ чи властивостей, а встановлений його причинно-наслідковий характер. Повніше цей зв'язок характеризується тим, що він є суттєвим, внутрішньо притаманним явищам або властивостям, та їх взаємною обумовленістю і не повинен мати випадкового характеру, тобто зміна одних явищ або властивостей викликає певні зміни в інших. Цей зв'язок повинен мати універсальний характер і задовольняти вимогам узагальнення та можливості розповсюдження її на інші однорідні об'єкти. Встановлені закономірності матеріального миру є найбільш значущими

науковими відкриттями. Серед загальної маси відкриттів їх кількість невелика. Прикладами є: закономірність кристалізації (сінтезу) алмаза з вуглероду; закономірність втрати і відновлення регенераційної спроможності у хребетних; закономірність просторово-часової зміни морфології мінеральних індивідів у процесах природного кристалоутворення та інші.

Властивість матеріального світу — це невідома раніше об'єктивно існуюча якісна визначеність об'єкта матеріального світу, встановлення якої вносить докорінні зміни у рівень його пізнання. Кожний об'єкт має багато різноманітних властивостей як істотних, так і неістотних. Сукупність істотних властивостей об'єкта складає його якісну визначеність, що відрізняє його в цілому від інших об'єктів. Саме якісна визначеність виражає те спільне, що характеризує весь клас однорідних об'єктів. Які властивості проявляють даний об'єкт залежить від того, з якими об'єктами він вступає у взаємодію. Тому встановлення існування раніше невідомої властивості — необхідний, але недостатній елемент змісту відкриття. При цьому має бути доведено, чим викликана виявлена властивість, що вона спричиняє і при яких взаємодіях виявляється. Вимагається науково обґрунтована інтерпретація, що полягає у встановленні сутності цієї властивості і її закономірного характеру. Отже, виявити нову істотну властивість об'єкта — означає встановити існуючу незалежно від волі і свідомості людини невідому раніше якісну визначеність об'єкта щодо інших об'єктів, з якими він вступає у взаємодію. Приклади відкриттів-властивостей: властивість спонтанного ділення ядра урану; властивість підвищеної відбивальної спроможності місячної

поверхні; властивість кліток віддлюватися від летальних пошкоджень.

Явище матеріального світу — це об'єктивно існуюча форма прояву сутності об'єкту матеріального світу, встановлення якого вносить докорінні зміни у рівень його пізнання. Явище і сутність перебувають в органічній єдності. Проте єдність сутності і явища не означає їх збігу, сутність зазвичай прихована за явищем. Внаслідок розкриття сутності стає можливим наукове пояснення самого явища. Сутність і явище об'єктивні, тобто вони існують незалежно від волі і свідомості людини. Немає такої сутності, яка б не проявилася зовні і була непізнаною, як нема і явища, яке не містило б у собі яку-небудь інформацію про сутність. Наприклад: явище посилення електромагнітних хвиль; явище радіовипромінення сонячної корони; явище запізнювання ділення атомних ядер.

Сутність наукового відкриття може характеризуватись різноманітними взаємопов'язаними проявами та одночасно містити у собі ознаки і закономірності, і властивості, і явища [6].

Наукове відкриття повинне бути новим, тобто раніше не відомим у світі науковим положенням. Під новизною визнається абсолютна світова новизна, яка встановлюється за датою пріоритету. Світова новизна встановлюється на підставі відомостей, що містяться у вітчизняних або зарубіжних джерелах, незалежно від їх доступності, місця і часу опублікування.

Особливістю правової охорони наукового відкриття є те, що його пріоритет визначається за датою, коли вперше було сформульоване наукове положення, що заявляється як наукове відкриття, або за датою опублікування цього положення в будь-яких виданнях, або за датою, коли це наукове положення було повідомлене третім

особам будь-яким іншим чином (доповідь на конференції, захист дипломної роботи тощо). Якщо з тих чи інших причин у заявочних матеріалах про наукове відкриття такі відомості відсутні, то пріоритет наукового відкриття визначається за датою надходження заявки на видачу диплома. Слід мати на увазі, що визначення дати пріоритету на наукове відкриття за датою надходження заявки є винятком, а не правилом. На відміну від пріоритету винаходу, який встановлюється за загальним правилом (за датою надходження заявки до Установи), дата пріоритету наукового відкриття може бути встановлена значно раніше дати подання заявки на нього.

Дуже важлива відмінність порядку встановлення пріоритету для відкриття у порівнянні з установленням пріоритету для винаходу. Якщо сутність винаходу, як правило, не можна обнародувати до дати подачі заявки в патентне відомство, то сутність відкриття необхідно оприлюднити, тобто довести до відома третіх осіб, і як можна раніше. При цьому необхідно будь-яким способом зафіксувати факт оприлюднення сутності відкриття, склад авторів і дату обнародування. Найпростіше опублікувати сутність відкриття в офіційно зареєстрованому виданні, або зареєструвати авторське право на наукову статтю, в якій описано відкриття.

Труднощі із встановленням дати пріоритету можуть виникати, якщо відомості про відкриття публікували з проміжками у часі відповідно до проведення наукових досліджень. Так в різних публікаціях можуть міститись дані про одне наукове відкриття щодо: гіпотези, даних про наукові експерименти і контрольні перевірки, узагальнень експериментальних даних, теоретичного обґрунтування

отриманих результатів. Практика державної реєстрації відкриттів, що існувала в минулому, обирала шлях так званого динамічного (множинного пріоритету), коли він встановлювався як за датою теоретичного обґрунтування, так і за датою його експериментального підтвердження.

Існують два різних підходи до визначення змісту охоронюваного наукового відкриття і самого поняття «наукове відкриття».

Згідно з першим, правова охорона повинна надаватися усім новим й достовірним закономірностям, властивостям і явищам матеріального світу. Другий визначає, що правова охорона повинна надаватися не усім, а найбільш видатним і значущим новим й вірогідним закономірностям, властивостям і явищам матеріального світу (які «принципово змінюють відомі уявлення», вносять «корінні зміни у рівень пізнання», є «значним внеском у розвиток науки» і т.д.).

Перша позиція характерна для зарубіжної правової доктрини і для Женевського договору про міжнародну реєстрацію наукових відкриттів. 1978 року країнами-учасницями Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) був прийнятий Женевський договір про міжнародну реєстрацію наукових відкриттів. Цей Договір припускав закріплення авторства і пріоритету відкриття, а також інформування світової громадськості. Однак він так і не набрав сили [7]

Законодавством колишнього СРСР щодо відкриттів було прикладом втілення другої позиції. Критерій масштабності наукового відкриття заявлений і у визначенні його в ЦК, де зазначено, що воно повинне вносити докорінні зміни в рівень пізнання, тобто воно має бути положенням фундаментального характеру. Фундаментальність

відкриття підтверджується тим, що воно є основою для нових напрямків у розвитку науки і техніки, принципово змінює відомі теоретичні уявлення, пояснює наукові факти і експериментальні дані, які не знаходили раніше свого підтвердження.

Ознака фундаментальності відноситься до категорії оціночних понять, яке можна порівняти з критерієм винахідницького рівня у патентному праві.

За своєю природою він не піддається точному визначенню, оскільки думка спеціалістів може бути неоднозначною та обумовленою факторами як суб'єктивного, так і об'єктивного характеру [8]

Під достовірністю наукового відкриття слід розуміти те, що існування закономірності, властивості або явища матеріального світу, яке може бути визнано як наукове відкриття, має бути не просто констатовано автором, але й доведено ним теоретично та/або експериментально. У зв'язку з чим між датами пріоритету і реєстрації відкриття може проходити іноді значний час.

Прямо цей критерій в ЦК не вказан. Вбачається, що не завжди наукове положення, тим більш таке, що заявляється як наукове відкриття може здобути сучасного експериментального підтвердження. Дослідження у сфері фундаментальних науки свідчать, що образне мислення більш ефективно за розсудочне, яке спирається на символічні перетворення. Так з'явилася наївна фізика, інструментом (методом) якої є опис світу у розпливчастих, нечітких термінах, які дозволяють за допомогою комп'ютера знаходити якісно-нові рішення задач без обчислень. Іншим прикладом є когнітивна, або пізнавальна, графіка, яка створює, на відміну від машинної графіки,

не ілюстрації, а образи. У моделях когнітивної графіки скриті від нас закономірності проявляються в графічному виді. Коли такий образ на екрані здається досліднику гармонійним, у ньому вбачається симетрія або періодичність, то це свідчить про певні важливі якості об'єкту, які не можна обґрунтувати або навіть виявити традиційним шляхом.

У світлі вищесказаного слід сприймати положення Женевського договору про міжнародну реєстрацію наукових відкриттів, яке визначає наукове відкриття як встановлення явищ, властивостей і законів матеріального світу, раніше невідомих та доступних перевірці, ближче до реалій наукового світу.

Докази звичайно повинні включати дані, що обґрунтовують достовірність наукового положення, з наданням, в необхідних випадках, опису методики експериментів, їх результатів і відповідних висновків. Але важливо приймати до уваги, що на сьогодні у науці критерій інтуїтивної передбаченості на фоні можливої експериментальної (фактичної) неочевидності, є дуже важливим, а тому доказова база щодо заявленого наукового положення може бути як дуже широкою, так і вельми оригінальною.

Заявочні матеріали на наукове відкриття піддаються спеціальній науковій експертизі, що має підтвердити чи спростувати достовірність заявленого наукового положення.

Законодавче визначення пов'язує наукове відкриття лише зі сферою природних наук (пізнанням матеріального світу) Відкриття як віришення задач пізнання є виявленням суттєвих, необхідних, повторюваних зв'язків у матеріальному світі, а не у встановленні яких-небудь раніше невідомих матеріальних об'єктів. Тому правова

охорона не розповсюджується на географічні, археологічні, палеонтологічні відкриття, а також відкриття корисних копалин. Існує думка, що позбавлення можливості визнання об'єктами права інтелектуальної власності всіх відкриттів у таких науках як географія, археологія, палеонтологія, є необґрунтованим [9]

Ознака «вирішення задач пізнання» дозволяє відмежувати наукове відкриття від інших об'єктів інтелектуальної власності і в першу чергу від винаходів. Якщо винахід є конкретним способом досягнення практичної мети (технічне рішення задачі), то відкриття як результат пізнання є основою для створення конкретних засобів впливу на матеріальний світ.

Не можуть бути визнаними науковими відкриттями положення, які не відповідають критеріям їх охороноздатності, зокрема: 1) розрізнені факти, окремі залежності, а також закономірності, властивості та явища, що не вносять докорінних змін у рівень пізнання; 2) гіпотези, зокрема, припущення про будову матерії, про походження планет тощо; 3) результати, що уточнюють вже відомі положення і величини, наприклад, форми й орбіти небесних тіл, швидкість розповсюдження світла тощо; 4) твердження, що суперечать загальноновизнаним науково обґрунтованим і експериментально підтвердженим явищам; 5) результати науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт, що можуть бути предметом заявок на винаходи або охороняються як інші об'єкти права інтелектуальної власності, наприклад, як сорти рослин і селекційні досягнення в тваринництві тощо.

Суб'єктами права інтелектуальної власності на наукове відкриття є особи, творчою працею яких встановлено

те чи інше відкриття. Авторами наукового відкриття можуть бути лише фізичні особи незалежно від їх віку і дієздатності, а також іноземні громадяни та особи без громадянства за певних умов, визначених міжнародними угодами (на підставі принципу взаємності). Якщо наукове відкриття зроблене творчими зусиллями кількох осіб, що буває найчастіше, тоді виникає співавторство на нього.

Якщо мають місце підстави визнання сумісного характеру творчого процесу (сумісне планування, узагальнення отриманих даних у єдиний закон тощо), то правомірним є об'єднання в одне коло соавторів осіб, що працювали окремо на кожному етапі (при застосуванні принципу динамічного пріоритету з поєднанням декількох етапів робіт над відкриттям).

Проте та чи інша особа може бути визнана співавтором наукового відкриття лише за умови, що вона брала творчу участь в його встановленні. Співавторами наукового відкриття не визнаються особи, які надавали автору лише технічну чи іншу, але не творчу, допомогу.

Право інтелектуальної власності на наукове відкриття не може визнаватися службовим, тобто таким, що створене у зв'язку з виконанням трудового договору. Водночас слід підкреслити, що переважна більшість наукових відкриттів встановлюються саме в порядку виконання трудового договору. Проте в силу специфіки результату інтелектуальної, творчої діяльності право інтелектуальної власності на такий результат повинне визнаватися за його авторами [1, с. 13–14]

Після смерті автора його права на наукове відкриття переходять до спадкоємців по закону чи за заповітом. Зокрема вони мають право на одержання диплома на наукове відкриття.

Якщо законодавством буде передбачена виплата заохочувальної винагороди, то право на її одержання після смерті автора повинні мати його спадкоємці. Особисті немайнові права автора припиняються, але спадкоємці можуть захищати їх у якості суспільного інтересу.

Незважаючи на те, що на міжнародно-правовому рівні наукові відкриття, як об'єкти інтелектуальної власності, закріплені у ст.2 Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, прийнятої на Стокгольмській дипломатичній конференції 14 липня 1967 р., назву глави «Право інтелектуальної власності на наукове відкриття» слід вважати умовною, оскільки ніяке виключне право на наукове відкриття не виникає, тож ніхто не може установити монополію на використання відкриттів.

Наукове відкриття вважається досягненням всього людства і ставити його подальшу «долю» в залежність від волі будь-якого конкретного суб'єкта цього права не можна. Саме про це свідчить ст. 458 ЦК «Право на наукове відкриття», в якій вказано лише на права позначити наукове відкриття іменем автора або надати йому спеціальну назву. Це право є немайновим правом інтелектуальної власності. Таким чином у ЦК реалізовано визнання абсолютного права авторства вченого, яке означає, що ніхто, крім автора, не може претендувати на авторство щодо даного наукового відкриття і, як слідство, позначити його своїм ім'ям (надавати спеціальну назву).

Значне число дослідників вважають, що регулювання майнових відносин при виявленні відкриттів виходить за рамки ЦК. Дійсно усяке відкриття є рішенням не утилітарної задачі (подібно винаходу), а пізнавальної. Саме об'єктивний характер наукового відкриття обумовлює специфіку його

правової охорони і зміст суб'єктивних прав автора. Але результати наукової праці у формі відкриттів досить часто можуть розглядатися як особливий вид товару, тобто можуть бути реалізовані через ринок. Споживчі властивості зазначених результатів у тому, що виявлено нові закономірності, властивості, явища матеріального світу, тобто знання, які придатні для подальшого використання. Специфіка споживчої вартості наукових відкриттів як результатів фундаментальних досліджень полягає в тому, що вона виступає у вигляді оригінальної, достовірної й узагальненої інформації, що викладається насамперед у формулі відкриття. Така інформація не носить матеріального характеру, хоча використовується при створенні нової техніки і технології. Отже, споживча вартість наукових відкриттів виступає у виді можливості задовольнити нові потреби суспільства, забезпечити більш високу ефективність виробництва завдяки зниженню його витрат, тобто забезпечити економію праці. Безумовно, у кожному окремому випадку дистанція причинного зв'язку між науковим відкриттям і його промисловим використанням різна і часом величезна, у всякому разі вона не завжди піддається передбаченню й адекватній оцінці. Доведемо це прикладами. Результатом досліджень електропровідниковості речовин і матеріалів на початку ХХ століття стало відкриття явища надпровідниковості, що викликало великий науковий інтерес і безліч наукових публікацій, які містили пропозиції щодо можливого використання цього явища в техніці. Але цей науковий результат довгий час не ставав науковим товаром, оскільки з боку промисловості не було сформовано потреби в машинах і апаратах, де б використовувалися надпровідники, — через їхню

високу вартість. Новий науковий бум, зв'язаний з надпровідниками, виник в досить недавно, коли були відкриті високотемпературні надпровідники, що працюють при азотній температурі, і з'явилася надія на відкриття ще більш ефективних надпровідників. На цьому етапі вже можна говорити про виникнення товарних відносин з приводу цього наукового результату.

Інший приклад — відкриття матеріалів з пам'яттю форми, сенсорних, самогостривальних (так званих «розумних матеріалів»). Це було важливим досягненням, але протягом декількох десятиліть воно не могло стати науковим товаром через відсутність потенційних споживачів. Тільки зараз визначені можливості реалізації цього наукового феномена.

З іншого боку, в області генетики і генної інженерії між чистою наукою і технологією, фундаментальними і прикладними дослідженнями немає границі. Якщо дослідник-генетик виводить новий мікроорганізм, що володіє спеціальними фармацевтичними властивостями, то це одночасно і наукове відкриття і патентоспроможний винахід.

Щоб науковий результат став товаром, необхідно оцінити його ефективність. Повна оцінка наукового результату з основних ознак ефективності (новизни, достовірності, фундаментальності) може бути передбачена лише системою державної експертизи. При інших підходах ця оцінка носить або відомчий характер, або проводиться за обмеженими показниками, що часто не має прямого відношення до суті самого результату (наприклад, по кількості опублікованих сторінок, а не по науковим розробкам, зв'язаним з конкретними результатами).

Отже мінімальне нормативне регулювання наукових відкриттів,

закріплене в ЦК не може бути визнано достатнім і відповідаючим потребам як творців, так і суспільства в цілому.

Система державної реєстрації наукових відкриттів, передбачена Положенням про відкриття, винаходи і раціоналізаторські пропозиції від 21 серпня 1973 р. № 584 [11] (Положення проголошувало право на авторство, право на пріоритет і визнання того, що заявлена пропозиція дійсно є відкриттям, тобто найвищим рівнем наукового пізнання), перестала фактично існувати з початку 1992 р. Наукові відкриття державою в особі Держдепартаменту інтелектуальної власності не реєструються, незважаючи на відповідні норми, що закладені в Цивільному кодексу України. Така ж ситуація склалася і в країнах ближнього зарубіжжя. Слід зауважити, що законодавства більшості країн не містять норм щодо правової охорони відкриттів, у деяких (наприклад, в США) не розрізняють понять «винахід» і «відкриття» (розділ 35 Своду законів США). Однак такий підхід не враховує особливу природу останніх. Насьогодні науковими відкриттями опікуються лише громадські організації. В Україні дає Асоціація авторів наукових відкриттів України, яка реєструє наукові відкриття, але без їх належної державної експертизи. Для авторів наукових результатів, які в перспективі можуть бути визнані державою охороноздатними об'єктами — науковими відкриттями, сьогодні актуальною є публікація як факт першості автора даного відкриття (для закріплення пріоритету) з наступною реєстрацією прав на науковий результат як на об'єкт авторського права. Зауважимо, що засоби авторського права не забезпечують ні офіційного визнання пріоритету на відкриття, ні самого факту наявності відкриття, визнання ж відкриття окремими

особами чи навіть групами осіб ще далеко від державного визнання, заснованого на всебічній ретельній експертизі. У процедурі публікації в науковій печаті відсутня експертиза за критеріями ефективності, а лише реєструється отриманий результат, який може бути позитивним, негативним, недостовірним, помилковим і ін. Тож авторське право не спроможне здійснювати всеосяжну державну функцію оцінки й обліку наукових відкриттів як вищих досягнень наукової діяльності.

При виборі засобів регулювання правовідносин щодо наукових відкриттів доцільно звернутися до сучасних досліджень, якими виявлені такі основні концепції: цивільно-правового регулювання [6]; адміністративно-правового регулювання; міжнародно-правового регулювання.

У рамках концепції цивільно-правового регулювання виділені чотири самостійних концепції: 1) концепція приналежності наукових відкриттів до об'єктів авторського права (правове регулювання можливе при внесенні змін до законодавства про авторське право); 2) концепція приналежності наукових відкриттів до об'єктів патентного права (внесення змін до патентного законодавства); 3) концепція подвійної природи наукових відкриттів (внесення змін до патентного законодавства із включенням деяких норм авторського права); 4) концепція особливої правової природи наукових відкриттів (розробка спеціального законодавства).

Змістом концепції адміністративно-правового регулювання є режим реєстрації наукових відкриттів з метою їх обліку та інформації про них, без надання будь-яких прав авторам і організаціям, де відкриття зроблені.

Концепція міжнародно-правового регулювання має на увазі створення

єдиного міжнародного органу, який би займався усіма питаннями прав на наукові відкриття на міжнародному рівні.

Доцільним і обґрунтованим здається розробка системи спеціальної правової охорони наукових відкриттів (враховуючи їх особливу природу) на підставі поєднання цивільно-правового і адміністративно-правового методів.

Інститут правової охорони наукових відкриттів повинен виконувати насамперед регулятивні функції, стимулюючи фундаментальні дослідження і забезпечуючи оцінку ефективності отриманих результатів шляхом державної експертизи на суспільно-колективних засадах і охорону особистих немайнових прав авторів (право авторства, право на пріоритет, право на присвоєння науковому відкриттю імені автора (співавторів) або на надання відкриттю будь-якої іншої назви, право вимагати зазначення свого імені у зв'язку з використанням наукового відкриття, якщо це практично можливо, право перешкоджати будь-якому посяганням на право на наукове відкриття, здатне завдати шкоди честі чи репутації автора наукового відкриття) і майнових (право на матеріальну винагороду за встановлення наукового відкриття). Документом, що підтверджує право на відкриття повинен бути диплом на наукове відкриття, виданий на ім'я автора і який би засвідчував: визнання виявлених закономірностей, властивостей і явищ матеріального світу відкриттям; пріоритет наукового відкриття; авторство на наукове відкриття.

Спеціальна правова охорона наукових відкриттів повинна будуватися з урахуванням наступних принципів:

а) експертизу заявки мають проводити провідні наукові установи

Національної академії наук України, яким Установа надсилає заявочні матеріали для винесення наукового висновку. На підставі експертних висновків Установа приймає рішення про визнання заявленого наукового положення науковим відкриттям і видачу диплома його авторів.

б) система реєстрації й охорони наукових відкриттів повинна бути відкритою, що означає: загальний доступ до відповідної інформації; наявність печатного органу (доцільне створення спеціального наукового англомовного, як міжнародної мови науки, видання); можливість оперативної публікації матеріалів заявок і їхнього відкритого обговорення; необхідно, щоб експертиза передбачуваних наукових відкриттів на всіх етапах проводилася за участю авторів;

в) термін, протягом якого наукове положення може бути заявлено як наукове відкриття повинний бути досить тривалим (не менш 30 років). Скорочені терміни погано співвідносяться з необхідністю виявлення корінних змін, внесених науковим положенням у рівень пізнання, і всього обсягу причинно-наслідкових зв'язків, що супроводжують наукове відкриття;

г) неприйнятним уявляється правило про обов'язкове експериментальне підтвердження наукового відкриття;

г) з метою активізації фундаментальних робіт видається доцільним передбачити певні пільги (звичайно як доповнення до матеріальної винагороди) для авторів наукових відкриттів, основним спрямуванням яких було б стимулювання плідної науково-дослідної діяльності.

д) підсумком реєстрації наукових відкриттів повинен стати Державний реєстр наукових відкриттів.

Крім того, необхідно передбачити у ЦК право автора вимагати, щоб при будь-яких згадуваннях його наукового відкриття, це пов'язувалося б з його іменем. Автору (його спадкоємцям) повинно бути надано право звертатися до суду для розв'язання спорів про авторство (співавторство) на наукове відкриття.

Підкреслимо, що поновлення оцінки й обліку наукових відкриттів шляхом державної реєстрації має сприяти затвердженню пріоритету не тільки окремої особи — автора наукового відкриття, але і пріоритету держави у світовій системі науково-технічного прогресу.

Література

1. Підпригора О. Авторське право і суміжні права в новому Цивільному кодексі України // Інтелектуальна власність. — 2004. — №2. — С. 18.
2. Булат С. Обґрунтування раціонального варіанту юридичної процедури реєстрації наукових відкриттів в Україні // Економіка і право. — 2004. — С№1. — С.86–88.
3. Кубах А.І. Право інтелектуальної власності: навч. Посібник. — Х.: ХНАМГ. — 2008. — 149 с.
4. Слободянюк Спогади про світле майбутнє або права на наукове відкриття в «окремо взятій» Україні// Інтелектуальна власність. — 2007. — №4. — С.29.
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 // Відом. Верхов. Ради України. — 2003. — №40\44. — Ст. 356.
6. Балишина И.Н. Правовое регулирование отношений, связанных с научными открытиями, в Российской Федерации: Авторефер. дис.. ... канд. юрид. наук. — М., 2007. — 32 с.: Режим доступа: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1274679>.

7. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
8. Мамяофа И. Э. Условия правовой охраны открытий // Вопросы изобретательства. — 1977. — № 1. — С. 17–18.
9. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проект Закону України «Про охорону прав на наукові відкриття» (реєстр. № 6414 від 14.12.2004 р.) // Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
10. Про ратифікацію Конвенції учреждающей Всемирную организацию интеллектуальной собственности (подписанная в Стокгольме 14 июля 1967 года и измененная 2 октября 1979 года): Закон СССР от 19.09.1968 // Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
11. Положення про відкриття, винаходи і раціоналізаторські пропозиції: Постанова Ради Міністрів СРСР від 21 серпня 1973 р. № 58493 // Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.